

e-ISSN: 2630-631X

Article Type
Research Article**Subject Area**
Basic TrainingVol: 8 Issue: 66
Year: 2022 November
Pp: 2371-2377Arrival
23 October 2022
Published
31 December 2022
Article ID 66541Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/smrj.66541>**How to Cite This Article**
Hamzaçelebi, G. (2022). "Geleneksel Bayramlar ve Mayıs Yedisi "Giresun Örneği"", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(66): 2371-2377

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Geleneksel Bayramlar ve Mayıs Yedisi "Giresun Örneği"

Traditional Holidays and May Seven "Giresun Example"

Gökhan Hamzaçelebi ¹ ¹ Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sivas, Türkiye

ÖZET

Geleneksel Türk bayramları; yöre insanının geleneksel folkloru, kültürü ve sosyal yapının gelişmesinde kullanılan önemli araçlar olarak kabul edilir. Kültürel yapı içerisinde tüm sanat olaylarında olduğu gibi şenliklerin oluşumu, geleneksel inanç sistemlerine dayanır. Düzenlendiği mekânların kültürel yapısını yansıtan sosyal ve kültürel hayatın önemli bir parçası haline gelmiş olan şenlik ve festivaller, tanıtımın en önemli aracıdır. Çalışmada tarihi süreç içinde Karadeniz'de yaşam sürmüş toplulukların günümüze ulaştırdıkları geleneksel bayramların, günümüzdeki yöre insanlarının yaşamındaki rolü ele alınacaktır. Kadim bir geçmişe sahip ve geçmişte birçok topluluğa ev sahipliği yapmış, folkloru ve kültürü bakımından oldukça zengin olan Giresun, geleneksel bayramları, eğlenceleri, şenlik ve festivalleriyle yöresinin kültürü incelenecektir. Çalışmamız Giresun yöresinde uygulanan Mayıs yedisi diye bilinen ve uluslararası yapı kazanmış bir gelenek olan Aksu Festivali ve bağlamında tarihsel gelişimini ve yerel halk oyunları kavramları incelenerek farklı kültürlerin izlerini saptamak amaçlanmıştır. Yörede kadim geçmişe dayanan kültürel miras olan şenlik ve kutlamaların uluslararası festivallere dönüştürülmesinde halk oyunları davranışlarına odaklanılmıştır. Ayrıca bu çalışmanın önemini oluşturan, Giresun'da ki sözlü Türk halk kültürünün festivaller üzerinden izlerinin ortaya koymaktır.

Sonuç olarak yerel halkın kültürel yapısının geçmişten günümüze ve günümüzden geleceğe Giresun kültürünü, festivaller yoluyla harmanlayarak günümüze kadar getirdikleri özellikler belirtilerek, son yıllarda değişen sosyal ve kültürel yaklaşımın getirmiş olduklarıyla değişmeye yüz tuttuğu açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Geleneksel Bayramlar, Mayıs yedisi, Festival

ABSTRACT

Traditional Turkish holidays; They are considered as important tools used in the development of the traditional folklore, culture and social structure of the local people. As in all artistic events within the cultural structure, the formation of festivals is based on traditional belief systems. Festivals and festivals, which have become an important part of social and cultural life reflecting the cultural structure of the places where they are held, are the most important means of promotion. In the study, the role of the traditional holidays brought to the present day by the communities who lived in the Black Sea throughout the historical process, in the life of the local people today will be discussed. Giresun, which has an ancient history and hosted many communities in the past, is very rich in terms of folklore and culture, and the culture of its region with its traditional holidays, entertainments, festivals and festivals will be examined. In our study, it is aimed to determine the traces of different cultures by examining the historical development and the concepts of local folk dances in the context of the Aksu Festival, which is known as the seventh of May and has gained an international structure, applied in the Giresun region. Folk dance behaviors are focused on in the transformation of festivals and celebrations, which are the cultural heritage of the region based on the ancient past, into international festivals. In addition, the importance of this study is to reveal the traces of oral Turkish folk culture in Giresun through festivals.

As a result, it has been tried to explain that the cultural structure of the local people, from the past to the present and from the present to the future, is about to change with the things that the changing social and cultural approach in recent years has brought by blending the Giresun culture through festivals.

Keyword: Culture, Traditional Holidays, Seventh of May, Festival

GİRİŞ

Fransızca bir kelime olan festival TDK' ya göre "yapıldığı çevre, mekânı, dönemi, katılanların sayısı veya niteliği programla belirlenen ve özel önemi olan sanat gösterisi" olarak tanımlanmış ve ayrıca "belirli bir tema üzerine kurgulanmış periyodik kutlamalar" biçiminde ifade edilen bir kelimedir. (Türkçe Sözlük, 2013). Geleneksel özelliklerini koruyan toplumların yerel kültürlerinin aktarımında etkin olan ve kutlama, şenlik gibi adlandırılan festivaller; geçmişten bugüne, bugünden geleceğe kültür aktarımını sağlayan etkinliklerdir.

Yıl içinde belirlenen takvimlere bağlı olarak belirli aralıklarla tertiplenen festivallerin zamanını, kimi zaman yerli üretim şartları, kimi zaman da genel bir "takvim geleneği" belirler. Mevsimlik bayramların kutlama zamanları iklim ve doğa koşullarına bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir (Alptürker ve Alptürker, 2012: 1410). "festival, kutlama, şenlik" gibi mevsimlik bayramlardaki bu durum antropoloji, etnoloji ve sosyoloji gibi insana ve kültüre öncelik veren bilim dallarının şenlik ve kutlamalara olan ilgisini arttırarak, "olağan bir kutlama" kimliğinden çıkarıp veri havzası olarak ele alınmasına ortam oluşturmuştur (Özcan, 2019: 196). Festivaller eski uygarlıklardan günümüze kadar görülen hemen her toplumda varlığını gösteren toplumsal olaylardır. Tarihte eski Yunan'da Dionysos'u anmak "bağ bozumu tanrısı" için, programında dans, müzik ve seyirlik oyunların yer aldığı kutlamaların festivallerin düzenlendiği bilinmektedir. Festival terimi etimolojik olarak Latince halk eğlencesi, sevinç, şenlik anlamına gelen "festum" kelimesinden geldiği bilinmektedir. Birçok sanat olayında olduğu gibi dinsel temellere dayanan festivallerin Çin, Hint ve Anadolu topraklarındaki

uygarlıklarda geleneksel hale getirilmiş pek çok festivalin düzenlendiği bilinmektedir. Festivaller insanlar arasında ki ilişkileri kuvvetlendiren, neşelendiren, bilgi alışverişinde bulunulan ve içinde bulunduğu toplulukla bir arada olmalarını sağlaması bakımından toplum yaşamında önemli bir rol oynamaktadır (Zaman, Camcı, 2017: 306).

Yüzyıllar içinde oluşmuş Doğu Karadeniz'in geleneksel kültür ve folkloru tesadüf değildir. Tarih boyu bu kıyılarda var olan dil, inanç, giyim-kuşam, dans, müzik, geleneksel bayramlar ve şenlikleri yörede varlık göstermiş Türk boylarının kültürel birikimlerine bakarak görebilmekteyiz. Bu birikimler yüzyıllar boyu bölgeyi kadim yurt yapan Kimmerlerden İskitlere, Kıpçaklardan Çepnilere kadar süregelen konar-göçer yaşam tarzını benimsemiş Türk unsurlarıyla çevrelenmiştir. Kıpçaklar, Doğu Karadeniz'in Türkleşmesinde Çepnilerden sonra önemli rol oynamışlardır (Özmenli, 2016: 526). Yörede yaşanan gelenek-görenek, giyim-kuşam, yerel inanç, dans, müzik ve dil kültürüne bakıldığında Türk unsurların birikimlerini günümüzde de görmek mümkündür. Örneğin dil özellikleri incelendiğinde yöre ağızlarında bulunan ve günümüzde de yörede konuşulan birçok kelimenin Kıpçak Türkçesine ait olduğu bilinmektedir.

Giresun çevresinde kültür hayatına ilham kaynağı oluşturan ve folklorik özellikler incelendiğinde sanat ve musiki zenginliğinin görüldüğü konar-göçer hayatın izlerini günümüzde dahi görmek mümkün olmaktadır. Bu yörede yüzyıllardır süre gelen gelenekler içinde; yaylak- kışlak kavramı içinde "otçu göçü", hayvan besiciliği içinde "koç katımı", tarımsal faaliyet içinde "fındık bayramı" gibi geleneksel bayramlar konar-göçer hayatı benimsemiş yöre insanının vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilmektedir (Kuruca, Ak, 2019: 778). Fındık Bayramı, yöre halkının geçimini temin ettiği fındık konusunda ne kadar hassas olduğunun bir belgesi olarak kabul edilebilir. 1960'lı yıllara kadar kutlandığı bilinen bu bayram; kurutulan ve çuvallanan fındıklar ilk gemiye yüklenip limandan ayrılmasıyla coşkuyla yapılan bir kutlamadır. Bu bayram özellikle 1925 yılına kadar sadece yöre insanının kendi arasında ve resmî katılımların olmadığı bir bayram olarak görülmektedir (Kuruca, Özmenli 2019: 365). Eski Türklerden bu yana bilinen geleneksel bayramlar; yurt kurmuş oldukları tüm coğrafyalarda insanları sosyalleştirmekte ve birleştirmekte önemli rol oynamıştır.

Altay'da çam ağacının büyük ve çetin kış şartlarına dayanan güçlü bir özelliğe sahip olduğu bilinmekte ve bundan dolayı çam ağaçları kutsal sayılmaktadırlar. Bundan dolayıdır ki eski zamanlardan beri Türklerde kutsal sayılan çam ağacı için kışın tam ortasına denk gelen 25 Aralık'ta bayram yapıyorlardı. 21 Aralık'ta güneş ışınları Oğlak Dönencesi üzerine dik gelmekte ve bu tarihte Kuzey yarım küre için gecelerin kısalması gündüzün uzamasıyla, gün geceyi yeniyor ve güneş yeryüzünü eskisinden daha fazla aydınlattığından insanlar güneşin karanlığı yenmesini Çam bayramı adıyla kutluyor ve bunun için tüm gece boyunca çeşitli eğlenceler düzenliyorlardı. Bu törenlerde Türk dilinde "azalsın" anlamına gelen "Koraçun" kelimesini sürekli terennüm ederek eğlencelere devam ederlerdi. Bu kelime mana itibarıyla "gece azalsın, gün uzasın" anlamını taşımaktadır. O gece insanlar güneşi davet etmek için, "İnderbay" da denilen bir halka şekline geçerek çam ağacının etrafında oturup; gece boyunca sabaha kadar güneşin geri gelmesini dileyip, dilekler diler ve dileklerinin gerçekleşeceğine içten inandıkları çeşitli eğlenceler yaparlardı (Adji, 2002: 47-48). Aile sosyal kurumun çekirdek yapısıdır. Bu eğlenceler ailelerin birleşmesi ile sosyal bir özellik kazanır. Organize faaliyetler olarak bilinen geleneksel bayramların isimleri ve şekilleri çok çeşitli olsa da Giresun yöresinde önemli yere sahip Aksu şenlikleri bu aile birleşmelerinin kadim geçmişinin tüm izlerini ve ritüellerini taşımaktadır.

Bilinmelidir ki, aile kurumu insanlığın ilk sosyal organize faaliyetidir. Kültürel kodlarıyla yaşayan toplumların coğrafyasında sosyalleşmenin ilk kurumu, aile kurumu olarak görülmektedir. Aynı yerleşik yaşam biçimi ile konar-göçer hayat tarzı olan toplumlardaki aileler birleşerek toplumsallaşmak ve çeşitli kültürel faaliyetlerle birlikte, eğlenceler ve şenlikler yaparak yaşam biçimlerine katkı sağlamaktadır (Özmenli, 2018: 348). Bu konar-göçer yaşam tarzı Giresun'da hâlâ süregelen bir gelenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Problem

Türk kültürünün ve folklorunun gelişimini bugüne aktaran önemli faaliyetlerden birini teşkil eden ve bünyesinde barındıran kültürel bayram, festival ve şenlikler de günümüz uygulamalarında önemli değişimler gözlenmektedir. Özellikle son dönemlerde ülkemizde de yaşanan eğlence anlayışları, kültürel göçler ve ek olarak kırsal kesimdeki nüfusların azalması kültür dairesi üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Giresun yerelinde sürdürülen "Aksu Festivali", yörenin içtimai hayat tarzı bakımından birçok kültürel zenginliği de bünyesinde barındırmaktadır. Tek sayılı günlerin, Mayıs yedisi, Mart'ın 21'i, 25 Aralık ve tek sayılı geleneksel bayramların içinde yer alan ritüellerin yaşam şartları ve geleneksel inanç dairesinde tesadüf olmadığı bilinmektedir. Giresun yerelinde yaşam şartları, ekonomik algıların iktisadî ve sosyal değişime direnmekle birlikte son yıllarda kültürel değişime uğramışlardır. Giresun yerelindeki festival faaliyetleri

sadece eğlenceye yönelik olmayıp aynı zamanda yaşayan kültürel hayat tarzıdır. Bu yönüyle folklorik bayramların her yönüyle incelenmeli ve bu konu alanı itibarı ile çeşitli disiplinlerle çalışılması gerekmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma öncelikle Giresun yerelinde sürdürülen ve uluslararası yapıya dönüştürülen “Uluslararası Giresun Aksu Festivali” folklorik faaliyetleriyle ilgili literatür gözden geçirilmiştir. Literatür içinde yer alan bilgi ve kavramlar değerlendirilmiştir. Ayrıca üzerinde uzun bir süre çalışma gerektiren festival, geniş ölçüde alanda yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Çalışma süresince festival de görev almış dernekler, dans grupları ve müzik çalışmaları üzerinde gözlemler yapılmıştır. Katılan gruplarla irtibata geçilmiş ve görüşmeler sınırlandırılmıştır. Katılımcılardan derlenen tüm bilgiler çalışmaya dâhil edilmiştir.

Yaylaya Çıkış Ve Geleneksel Bayram

Uygulandığı şehirlerin toplumsal yapılarını geliştiren festivaller, bir bölgede, yöre halkı tarafından belirlenen gün ve tarihlerde düzenlenen coşkulu etkinliklerdir. Yerel toplum içinde tarihin süzgecinden geçerek gelenekselleşen festivaller, kültürel ve sosyolojik bağlamda birlik ve beraberliğin, barışın ve sevginin geliştirilmesine katkı sağlayan en önemli araçlardır. Festivallerin amacı, var olan ve yaşatılan şehir kültürünü duyurmak, toplumda sevinç ve coşku yaratmak ve bu olguları düzenli olarak yenilemektir (Ürkmez, Akbulut, 2020: 223). Toplumsal kimliğin bir parçası olan festivallerin kendine özgü çekiciliği; kutlama ve eğlence ortamlarında olmasından, mevsimsel döngülerin getirmiş olduğu bolluk ve bereket ortamından ve bireylerin sıradan hayatının dışına çıkabilmesinden kaynaklanmaktadır. Mekânları belli olan bu kültürel etkinliklerin düzenleme nedenleri farklı olsa da genellikle yerel kültürü koruma ve geleceğe aktarma, eğlence ve boş zaman aktivitesi olma, yöre halkına iş imkânı sağlama ve gibi amaçlarla düzenlenmektedir (Yayla, 2017: 5-6). Türk folklorunda eğlencelerin düzenlendiği ve belirli gruplarca değiştirilmemiş doğal, açık ya da kapalı her türlü fiziki ortamlar mekân olarak kabul edilmektedir. Ayrıca değişikliğe uğramamış kültürel mekânlar, bulunduğu toplum hayatında önemli bir yer tuttuğu bilinmekle birlikte, insanları sosyalleşmede ait olunan grubun kimlik özelliklerini oluşturmada, folklorik ve kültürel birikimleri geleceğe aktarmada işlev üstlenen önemli kimlik göstergesidir (Aydın, 2017: 288). Giresun’da düzenlene ve tarihi geçmişe dayanan geleneksel bayramlardan biri olan bugünkü ismi “Aksu Festivali”, aslında konar-göçer hayatın bir devamlılığı olarak yörede halen kutlanan bahar bayramıdır. Eski Türk toplumlarında görülen ancak başka toplumlarda zaman içinde unutulmuş geleneksel bayramlar, Türker’de ve özellikle Anadolu’da unutulmadan günümüze kadar geldiği bilinmektedir. Mevsim döngüsünün ve yılın ilk günü olarak bilinen 21 Mart bayramının habercisi olarak bilinir. Türkler; baharın gelişi, toprağın, suyun ve havaların ısınması, bitkilerin yeşermesi ve tabiatın canlanmasıyla, bereketin ve bolluğun geleceğine inanmışlardır. Bu mevsim döngüsü Karadeniz kıyılarında ve özelde Giresun’da Mayıs’ın ilk haftasına denk gelmektedir. Bu döngüde yaylak ve kışlak kavramı içinde konar-göçerler yaylaya çıkmadan önce geleneksel inançları gereği temizlenmeyi, yenilenmeyi derenin denizle karıştığı mekânda buluşarak, coşku içinde eyleyip yaylaya çıkış hazırlığı yaparlar. Bundan dolayıdır ki, geleneksel inançlarının gereği olan ritüeller; Aksu deresinin denize döküldüğü özel kimliğe sahip olan bu mekân da hayat bulmaktadır. Giresun kıyı coğrafyasında denize dökülen irili ufaklı birçok akarsu olmasına karşın, Aksu deresinin deniz ile birleştiği mekân, Giresun yerel halkı için ayrıca önemlidir. Aksu deresinin ismi konusunda birçok yaklaşım vardır.

Su kaynaklarına eski Türkler’ de iki türlü açıdan bakıldığı bilinmektedir. Yağan karların ve dağlardaki buzulların erimesi sonucu oluşan akarsuya “Aksu”, yeraltı sularının oluşturduğu akarsuya “Karasu” denilmektedir (<http://misakizafer.com>). Her iki açıdan bakıldığında Anadolu coğrafyasında bulunan birçok akarsuyun Aksu ve Karasu isimleri verildiği görülecektir. Ayrıca sakin ve köpüklü akan sulara “Aksu”, büyük anlamı taşıyan coşkun, derin akan sulara “Karasu” denildiği de bilinmektedir. Giresun’da yaygın olan görüşe göre, Dereli ilçesine bağlı Aksu köyü civarında doğduğundan bu dereye aksu ismi verildiği yaklaşımı daha yaygındır. Aslında Türk unsurları gittikleri yerlerde akarsuların isimlerini çoğunlukla olduğu gibi kullanmış, isimlerini değiştirmeyip, sosyolojik anlam katarak kutsallık vermişlerdir. Osman Karatay: “İşin aslı ırmak isimleri başka yerlerde de kolay kolay değişmez ve genellikle ulaşamadığımız derinlikteki bir tarihte verilen adlarını korurlar. Ama bu durum değişik toplulukların aynı ırmağa değişik isimler vermelerini de engellemez” demektedir (Karatay, 2010: 22).

Karadeniz bölgesinin coğrafik yapısı sahil kenarından itibaren dik ve engebeli arazi şekilleriyle başladığı için buralarda tarım faaliyetleri oldukça sınırlıdır. Kısmen tarım yapılan sahil yerleşim birimlerinde aynı zamanda hayvancılık üretiminin de yapıldığını ve hayvancılık üretiminin günümüzde de hâlâ eski usullerle devam ettirildiği görülmektedir. Arazinin kıyı şeridinde ot bakımından kısıtlı olduğu yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar, kış aylarında hayvanlarını genellikle ahırlarda bakmakta ve havaların iyi olduğu günlerde de ot miktarı kısıtlı olsa da bahçelerde otlatılmaktadır. Yöre insanı Nisan-Ekim ayları arasında hayvanların

otlatılmak için yaylaya çıkma hazırlığı yaparlar. Yaylalar özellikle Nisan-Ekim ayları içinde üretimin, bolluğun ve bereketin bol olduğu doğal mekânlardır. Göçerler yaylaya çıkmadan hemen önce tazelenmek, hayvanlarını yıkamak ve temizlemek adına Aksu deresi ağzına gelerek burada büyük coşku eşliğinde şenlik yaparlar. Kimliği ve mekânı belli olan Aksu Festivali'nin temelinde, yöre insanının yayla hazırlığı olduğu bilinmekte ve bu olay yüzyıllarca oluşan bilgi, beceri ve tecrübenin ışığında sürdürülmektedir (Kuruca, Ak, 2019: 785). Geleneksel bayramlardan olan Aksu Festivalinin amacı; doğurganlığın, bereketin, üretimin ve çoğalmanın arzusu olan yaylalara çıkışın ilk bileşeni olmasıdır. Yüzyıllar içinden gelen ve kültür mirası olan Aksu Festivali, geleneksel inanç kapsamında civar köylerden gelen halkın dere ağzında buluşarak hayvanlarını suyla yıkar ve temizlerler, kendileri de üç ana bölümden oluşan Sacayağından geçme, Dere taşlama (yedi çift bir tek taş atma), Adanın etrafını dolaşma gibi ritüelleri yaparak ilk arınmalarını yapar ve Mayıs yedisini başlatırlar.

Türk kültür inancında 3.5.7.9 gibi tek sayıların kutsallığına inanılmaktadır. Sayıların insanlar tarafından kutlu sayıldıkları; masal, efsane, hikâye gibi halk ürünlerinde de açıkça görülmektedir (Bozkurt, Bozkurt, 2012: 718). Mayıs yedisi, ada etrafında üç tur atılması, Hamza Taşında yedi tur atılması, dereyle denizin birleştiği yere yedi çift bir tek taş atılması, üç kez sacayağından geçilmesi böyle bir inanç ekseninde değerlendirilmelidir. Mayıs yedisi günü köylerde hasta olan insanlar, çocuğu olmayan kadımlar, dert ve sıkıntısı olan kişiler sacayağından geçmek, Hamza taşına gitmek, dilek dilemek için düzenlenen şenlik mekânına gelmektedirler (Kürkan, 2018: 117). Ana rahminin, doğurganlığın simgesi durumunda kabul gören Sacayak, ailenin devamlılığı ve soyun devam etmesi amacıyla, üç kez sacayağından geçerek çocuk sahibi olmayı dilerler. Derenin denize döküldüğü yerde ise, “derdim belam denize”, denilerek yedi çift, bir tek taş suya atılır. Yedi, kutsal bir rakamı temsil etmektedir; tek taş ise dileğin gerçekleşmesi amacıyla yerini bulması için atılan son taştır. Deniz arçlarıyla denize açılan halk, adanın etrafını dolaşıp daire çizerler. Bu daire Ada'da bulunan Hamza Taşı önünde başlar ve yine aynı taşın önünde sona erer. Bu Ada turu, Sacayakta ve dere taşlama geleneğinde olduğu gibi soyun devamının sağlanması, belaların denize atılmasını içermektedir (Paslı, Turpcu, 2019: 2740).

Görsel 1: Sacayağından geçme.

Görsel 2: Aksu Dere ağzı (Şenlik Alanı).

Görsel 3: Dere Taşlama.

Görsel 4: Hamza Taşı (Giresun Adası).

Giresun Adası'nda bulunan Hamza Taşı; Latince'deki “Humuza” kelimesinden türediği ve doğum anlamına geldiği bilinmekte ve zamanla bu isim, Humza, Hamza şekline dönüşerek yerel bir inanç ritüeline dönüştüğü düşünülmektedir. Bu açıklamayla birlikte günümüzde halk arasında Hamza Taşının Hz. Hamza ile ilgili

olduğu kanaati yaygın bir durum arz etmektedir. Doğurganlığın artması, Bolluk ve bereketin artması ile ilgili olarak Hamza Taşı önemli bir mekândır (Sezer, 2019: 2483). Bununla birlikte eski dönemlerden buyana tespit edilen yerel inançların ve kültürel inançların izleri Aksu şenlik alanı açıklarındaki adada da açıkça tespit edilmektedir. Ayrıca Ada'da bulunan Hamza Taşı, kimliği belli olan kutsal mekânlarda rastlanan kültürel inanç aktarımı, eski kültürel dokunun günümüzde de devam eden kültürel yapı ile gerçekleştirdiği organik bağı da gözler önüne sermektedir. Şenliğe katılan halk kiralanan deniz araçlarıyla Karadeniz'in yaşanılabilir tek adası olan Giresun Adası'nın etrafında üç kez tur atarlar. Son tur olan üçüncü turdan sonra araçlardan adaya inilerek ada bulunan Hamza Taşının etrafında yedi defa dönülür ve yine ada bulunan tatlı pınar suyundan içilir. Bütün bu ritüellerden sonra dilek sahiplerinin dileklerinin gerçekleşeceğine inanılır (Düzgün, 2009: 149). Önceleri şenlik olarak görülen ve son 40 yılı aşkın bir zamanda uluslararası festivale dönüşen yüzyıllardır yapılan bu gelenek eski Türk bayramlarının izini taşımaktadır. Günümüzde yerli ve yabancı halk oyunları gruplarının yanı sıra sanatçıların katılımlarıyla kültürel şölene dönen Aksu Festivali Giresun'un tanıtımına da büyük katkı sağlamaktadır.

Giresun'da Festival ve Halk Oyunları

Günümüzde geleneksel kültürümüzün en önemli unsurlarından biri olan oyunlar, daha çok kutlamalarda sergilenmektedir. Oyunlar düğün faaliyetinden asker uğurlamasına kadar birçok uygulamada, özel günlerde ya da kültürel ve milli bayramlarda ekipler tarafından özel olarak hazırlanıp icra edilir. Geleneksel oyunlar, insanların iç dünyasını ve neşesini ifade ettikleri bir gösteri, sevincin hareketlerle anlam bulmuş, ifadeye dökülmüş kompozisyonudur (Özdemir, 2020: 148). Halk oyunları yaşamı konu edinir ve insan yaşantısının merkezinde yer alır. Oyunlar, doğal ortamda icra eden toplulukların yaşamları hakkında da önemli bilgiler vermektedir. Yöresel yaşantı hakkında bilgi almak için dans eden grupların halk oyunlarını seyrederek; inanışları, adetleri, gelenek ve görenekleri hakkında çeşitli bilgiler elde edilebilir (Özdemir, 2017: 255).

Geçmişten günümüze getirdiğimiz geleneksel dansların tarihsel süreci; inanç ekseninden eğlence eksenine doğru akan bir görünümde olduğu bilinmektedir. Folklor terimini icat eden William John Thomas'ın makalesinde olduğu gibi; ilkel halkın kendi kendisine ürettiği ve kendi içinde tükettiği her ne var ise, ilkel insanların etkinliklerinin temelinde oyun da olduğu kabul edilmektedir. Folklor biliminin disiplinlerinden olan halk oyunları; geleneksel örtü içinde yerel toplumun yapısal değişikliklerinde etkisi olan ve toplumun karar sistemi ile sosyal isteklerinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Halk oyunlarının içerdiği konular tesadüf değildir. Ayrıca insanlar üzerinde birleştirici özelliği olan, amaçları doğrultusunda bütün aşamalarında ifade bütünlüğünü yansıtan ve ifade etmek istediği kültürel formu, sanat yoluyla iletişimin sağlanmasında kullanılan bir kültür aracıdır (Bali, 2017: 80). Bu kültür davranışı geleneksel bayram ve önemli günlerde belirlenen mekânlarda sergilendikçe, zaman içinde derin mekân içinde kalıcı olmaktadır. Giresun yöresinde oynanan; Karşılama oyunu, Horon oyunu ve Fingil-Metelik gibi oyunların figür tekrarlarında ve de adım cümlelerinde geleneksel ritüelleri görmek mümkündür. Tek sayılar yukarıda da ifade ettiğimiz gibi tesadüf değildir. Giresun yöresi oyunlarında örneğin karşılamada yapılan diz kırma figürünün yapılmasında da görülür. Diz kırma figürü üç tekrar ve bir tam figür yapılıp aynı şekilde, zikzak figürü de üç adım üzerine ve bir tamlama adımıyla birlikte yapılır. Bunların dışında üçayak oyunu gibi, oyun isimlerinde de tek sayılar görülür. Özellikle oyun türkülerinde "Fındık dalda tekleme" gibi sözler yer almakta ve tekligi ifade etmektedir. Bu özellik tesadüf değildir birleştirici özelliğe sahiptir. Geleneksel bayramların insanlar üzerinde birleştirici özelliği bulunmasına karşın, kimliği belli mekânların tanıtılmasında kullanılabilecek en iyi yollardan biri festivallerdir. Halk oyunları gibi etkinliklerle yabancı katılımcıların ve yerel halkın birlikte katılımı ile olumsuz tüm duyguların giderilmesi sağlanabileceği gibi sosyal ve kültürel yaşamı zenginleşmesine de katkı sağlar. Ayrıca festivaller yörenin tanıtımında önemli rol oynarlar. Kimlik ve mekân özelliğini kazanmış bir festival, folklorik faaliyetlerle o yerin olumlu bir imaj kazanmasına, kültürel etkinliklerle birlikte de yöre ekonomisinin canlanmasına katkı sağlamaktadır diyebiliriz (Çavuş, Baki, 2020: 281). Folklorun en önemli unsuru olan halk oyunları, tüm dünyada anlaşılır bir dille geleneksel kültürleri en anlamlı bir şekilde yansıtabilme özelliğinden dolayı, gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki birçok festival, şenlik ya da organizasyonun vazgeçilmezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle, festivallerin insanları birleştirici özelliği ile halk oyunlarının evrensel dili, tüm dünya üzerindeki halk oyunları içerikli festivallerin yaratıcısı olmuştur (Uzunkaya, 2009: 2).

Aksu şenlik alanında özellikle yerel gurupların oyunları izlendiğinde Giresun'un kültürel gelişimini ve tarihsel sürecini görmek mümkündür. Bugün bu topluluklar icra sırasında her ne kadar ölçülendirilmiş sahne ve beton dökülmüş alanlarda oyunları oynasalar da geleneksellik özelliklerini geleceğe aktarmaktadırlar.

SONUÇ

Festivalleri, gelişen dünyada bölgesel mekânların ve bu mekânların kimliğinin oluşturulmasında, bu alanların korunması ve geliştirilmesi için iyi bir fırsattır. Bilinen eski Türklerden buyana bayramlar, yurt kurmuş oldukları tüm coğrafyalarda insanları sosyalleştirmekte ve birleştirmekte önemli rol oynamaktadır.

Yöredeki Aksu Festivali, tarih boyunca konar-göçerlerin hayvancılık geleneğine dayalı bir hayat tarzıdır. Bu festival faaliyetinin merkezinde yaylak ve kışlak gibi yerleşim yeri özellikleri vardır. Bu şenliklerin merkezinde yerleşim yeri olarak yöredeki köyler, topluluk olarak ise tüm yöre halkı bulunmaktadır. Uluslararası festivaller, güçlü bir yaptırımı olan kültürümüzün unsurları ve halk oyunlarının başarılı bir biçimde sunulmalarına imkân sağlamalıdır. Geleneksel bayramlar kişiler arasında sosyalleşme imkânı sağlamasıyla da olumlu olduğu görülmektedir. Giresun'un geleneksel şenliği, uluslararası festival boyutuna geçip, ritüel ve gösteri kavramları ön plana çıktığı görülmüştür. Giresun'da gerçekleştirilen Mayıs Yedisi kutlamalarının, festivalinin; resmi tören ve protokol uygulamalarıyla, yöreye özgü olmayan etkinliklerin düzenlenmesi gibi nedenlerle bir şehir festivaline dönüştüğünün ve halkın Mayıs Yedisi algısının değiştirildiğinin altını çizmiştir. Eski Türk toplumlarında görülen ancak başka toplumlarda zaman içinde unutulmuş geleneksel bayramlar Giresun'da Uluslararası festivale dönüşerek unutulmadan günümüze kadar gelmiştir. Yaylak ve kışlak kavramı içinde konar-göçerler yaylaya çıkmadan önce geleneksel inançları gereği temizlenmeyi, yenilenmeyi derenin denizle karıştığı mekânda buluşarak, coşku içinde eylene yaylaya çıkış hazırlığı yaparak, üretimin coşkusu yaşanmaktadır.

Geleneksel bayramlar, kutlamalar ve şenlikler, asıl olarak temizlenmek ve yenilenme, amacı taşımakla birlikte; mevsimsel döngüler, eski Türklerden bu yana yaşanmış tarihi olaylar veya yerel inançlar birlikte Giresun yerelinde de dünyaya açılan geniş bir açılım göstermektedir.

KAYNAKÇA

1. ADJİ, M. (2002). “Kıpçaklar (Türklerin ve Büyük Bozkırın Kadim Tarihi)”, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
2. ALPTÜRKER, İ. G. ve ALPTÜRKER, H. (2021). Gelenekten Geleceğe Yöresel Kültürün Taşınmasında Festivallerin Rolü, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1409-1422.
3. AYDIN, E.C. (2017). Halk Oyunları Temsilinde Kültürel Mekân İşlevi, *ZfWT Vol. 9 No. 2*, 287-295.
4. BALİ, A. (2017). Halk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir Araştırma: Mersin İli Silifke İlçesi Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 33(33), 78-91.
5. Bozkurt, K., & Bozkurt, H. (2012). Sayıların Gizemli Dünyası: Kültür Ve Edebiyatta Sayı Sembolizmi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 717-728.
6. ÇAVUŞ, A, BAKİ, A. (2020). Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri Bakımından Akçaabat Müzik ve Halk Oyunları Festivali, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (1), 279-289.
7. DÜZGÜN, Ü. K. (2009). Giresun Adak Yerlerinde Tespit Edilen Çeşitli Uygulama, İnanış Ve Efsaneler. *Journal of International Social Research*, 2(7).
8. KARATAY, O. (2010). Dnyeper Nehrinin Türkçedeki Adı ve İzahı Gereken 2500 Yıl. *Karadeniz Araştırmaları*, 26 (26), 17-26.
9. KURUCA, N., & AK, M. (2019). Doğu Karadeniz Bölgesinde Konargöçer Hayata Dair Uygulamalar: Giresun Örneği, *UKDA (A. Haluk Dursun Anısına Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Dil-Tarih-Coğrafya*, 6-8. (778-793).
10. KURUCA, N., & ÖZMENLİ, M. (2019). Yerel Tarih Çalışmasına Giresun Örneği: Yeşilgiresun Gazetesi. *Journal of International Social Research*, 12(62).
11. KÜRKAN, F. (2018). Giresun'da Türk su kültürünün izleri. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(16), 109-130.
12. ÖZCAN, İ. (2019). Festival Anlatılarının Ritüeller Temelinde Çözümlemesi: Nergis Festivali Örneği, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 19(1), 195-206.
13. ÖZDEMİR, M. (2017). “Giresun Yayla Şenlikleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2017.
14. ÖZDEMİR, M. (2020). Giresun Kültürüne Özgü Bir Halk Dansı: Çandır Tüfek Oyunu. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, (26), 145-163.

- 15.ÖZMENLİ, M. (2016). Ortaçağ'da Doğu Karadeniz'de Oğuz ve Kıpçak Yerleşimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 515-536.
- 16.ÖZMENLİ, M. (2018). Ortaçağ'da Türklerde Kadın Ve Aile, *JASSS The Journal of Academic Social Science Studies*. Number: 66 , p. 347-356.
- 17.PASLI, M. M., TURPCU, E. (2019), Festivallerin Ziyaretçi Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi: Giresun İli Aksu Festivali, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7/4. 2739-2757.
- 18.SEZER, İ. (2019). Mitolojik Ve Efsanevi Unsurların Turistik Çekicilik Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi: Giresun Adası Örneği. *Social Sciences*, 14(5), 2463-2500.
- 19.TÜRKÇE SÖZLÜK, TDK, 2013, Ankara.
- 20.UZUNKAYA, E., (2009). Türkiye'nin Uluslararası Platformlardaki Tanıtım Faaliyetleri İçinde Halk Oyunları Festivallerinin Rolü, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 16, Nisan, Kırgızistan.
- 21.ÜRKMEZ, D. AKBULUT, D. (2020). Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Festivallerin Kullanımı. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 218-244.
- 22.YAYLA, Ş. (2017). *Yöresel yemek festivaline katılım motivasyonu ile festivallerin destinasyon imajına ve davranışsal niyetlere etkisi* (Master's thesis, ESOGÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- 23.ZAMAN, M. Ve CAMCI, A. (2017). Kültür Turizminde Alternatifler: Festival Turizmi Ve Pir Sultan Abdal Anma Etkinlikleri Örneği, *INTERNATIONAL WEST ASIA CONGRESS OF TOURISM (IWACT'17) THE BOOK OF FULL-TEXT* (p. 305).

İnternet Kaynakları

URL 1. <https://www.sabah.com.tr> Erişim Tarihi: 20.10.2022

URL 2. <https://www.giresun.com.tr> Erişim Tarihi: 20.10.2022

URL 3. <https://www.haber3.com/guncel/> Erişim Tarihi: 20.10.2022

URL 4. <https://www.hurriyet.com.tr> Erişim Tarihi: 20.10.2022

<http://misakizafer.com> Erişim Tarihi 20.10.2022